

Die mag ik eraf nemen. Daar aanstonds komt er een vogeltje, om de reetjes van de schutting te inspecteeren en die eet de spinnen zoo maar op. Waarom mag die er nu wel aan komen en ik niet? Een vraag voor een grienend schoolkind, zoudt u zeggen. Toch niet. Misschien wist u het nog niet, maar de mensch behoort ook tot de levende wezens. Het eene dier doodt het andere, het eene met zijn klauwen, het andere met zijn bek, het derde met allebei samen. De mensch heeft geen klauwen en geen bek, maar die doodt toch en wel met iets, wat de dieren niet gebruiken, n.l. met zijn verstand.

En dat is niet mis. Daar is zoowat geen levend wezen, dat hij daarmee niet aan kan. Wat een held, hè? Weet u waarom dat jongetje van daarnet zoo griende? Omdat de onderwijzer hem had gezegd, dat jongens, die maar met steenen gooien zonder erbij te denken, dat ze iemand ongelukkig kunnen maken, ook niet de kastanjes mogen oprapen op de plaats van de school. Groote menschen gebruiken hun verstand ook wel eens niet. Wanneer iemand weet, dat de trapganzen heel heel zelden nog voorkomen, en hij schiet er één, die hij ziet, dan maakt hij misbruik van het verstand van den man, die het geweer uitvond en maakt hij heelemaal geen gebruik van zijn eigen verstand. Dan is het niet meer dan billijk, dat de staat hem door een flinke boete of zoo iets wakker schudt en hem zijn verstand leert gebruiken. Want de mensch heeft geen klauwen. Die moet voor zijn verstand zorgen gelijk een poes voor haar nagels zorgt, wanneer ze die tegen een boom scherpt.

M. PINKHOF.

(Wordt vervolgd).

EEN MYCOLOGISCHE EXCURSIE IN DE OMSTREKEN VAN OISTERWIJK.

27—29 September 1913.

E gunstige resultaten, die wij in September 1912 op de excursie in de omstreken van Hulshorst verkregen hebben, waren voor ons een aansporing om in 1913 op den ingeslagen weg voort te gaan. De slechte weersgesteldheid had in Hulshorst verscheiden deelnemers weerhouden, maar thans hadden vele van de gelegenheid gebruik gemaakt en toen wij — dat zijn de schilder en de schrijver dezes — Vrijdag-avond 26 September 's avonds in Oisterwijk arriveerden, vonden wij in het hotel de Zwaan een vijftal mycologen

bijeen, reeds druk bezig, eenige meegebrachte paddestoelen te bestudeeren.

Laat ik u even het gezelschap voorstellen. Juffrouw Cool en de heeren Brakman, Dr. Goethart, Ligtenberg en Dr. Tresling. De heer Dr. Meulenhoff zou

zich eerst Zaterdagmiddag bij ons voegen. Verder de heer B. Reith uit Maarssen, onze teekenaar, die van het gevondene die paddenstoelen zou schilderen, welke of niet algemeen zijn of die tot nu toe slecht afgebeeld waren en die tevens de illustraties voor dit verslag zou leveren.

Reeds op de consulsvergadering, in Juni van dit jaar te Utrecht gehouden, was over een te onderzoeken streek lang en breed gediscussieerd, doch toen de heer Ligtenberg voorstelde naar Oisterwijk met zijn beroemde vennen te gaan, konden alle deelnemers zich hiermee vereenigen. Verschillende leden der mycologische vereeniging deden toezegging van deelname en zoo kon de heer Ligtenberg in September het terrein gaan verkennen en de noodige schikkingen omtrent logies en anderzins maken. En dat eerste was wel noodzakelijk, want door de koude en drooge weersgesteldheid in Augustus was de kans, om veel paddenstoelen te vinden aanmerkelijk gedaald; onze jaarlijksche tentoonstelling had men immers daardoor niet kunnen houden.

De heer Ligtenberg adviseerde intusschen gunstig en zoo ging de excursie door. En mogten er deelnemers geweest zijn, die — gezien de armoede aan paddenstoelen in hun naaste omgeving — twijfelden, of er wat gevonden zou worden, zoo was in ieder geval Oisterwijk en zijn vennen, aan allen onbekend, een genoegzame prikkel om van de partij te zijn. Toen wij dan Vrijdagavond bijeenzaten en de van elders medegebrachte paddenstoelen gedetermineerd hadden, werd er een plan de campagne opgemaakt. Eerst zouden wij de vennen in het Zuid-westen en daarna die in het zuiden gelegen bezoeken, en den dag sluiten met een bezoek aan de omgeving van de uitspanning Oud-Speijck.

Zaterdagmorgen om 9 uur waren de deelnemers vereenigd op den Hondsborg, een dépendance van het hotel de Zwaan in Oisterwijk en een half uur van dit laatste verwijderd. Deze dépendance, die mooi gelegen is aan het Hondsborgven, is voor excursisten zeer praktisch, omdat men daar kan koffiedrinken; wat dus een fietsrit of loop naar het dorp uitspaart. Wij splitsten ons daar in twee groepen, ieder van drie personen en togen vol moed naar het Galgeven. Prachtig zonnig weer begunstigde deze tocht. De herfst was gekomen, en in allerlei kleuren en tinten zagen wij de bladeren van bramen, berken en eiken in de zon schitteren. Op sommige plaatsen stonden veel Amerikaansche eiken, waarvan het loof een kleurenschaal vormde van geel tot donker karmijnrood. Onze tocht voerde ons door dennebosschen en eikenhakhout naar het Rietven, waar wij op eenige lage plekken vrij wat paddenstoelen vonden. Bij het Rietven kwamen de twee groepen bijeen, lieten eenige vondsten over en weer zien, en gingen toen weer uit een naar het Galgeven.

Onze groep trok opnieuw door dennenbosschen en langs akkermaalshout naar de zoogenaamde Piereberg, een kale heuvel, die een mooi uitzicht op het Galgeven gaf, dat zich voordeed als een groot meer, omgeven door pijnbosschen en aan de achterzijde afgesloten door een groot klooster. De dennenbosschen, die wij doorzochten, waren zeer arm aan paddenstoelen. Hier en daar een

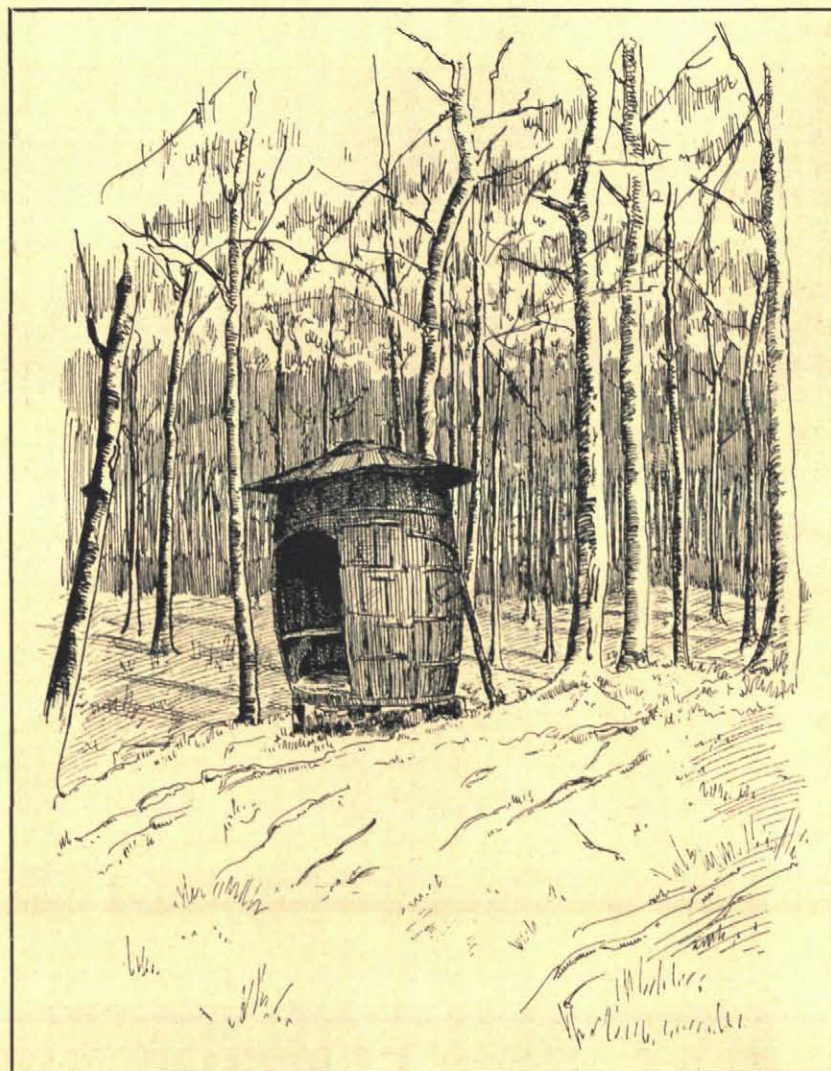
enkele *Tricholoma rutilans*, *Lactarius rufus*, *Cantharellus cibarius*, eenige soorten van *Cortinarius* en *Boletus bovinus*. In de zandwegen en aan de boschranden

De Hondsborg.

vonden wij *Tricholoma equestre*, *Amanita rubescens*, *Boletus variegatus* in meerdere exemplaren; ook *Boletus scaber* kwam in de nabijheid van berken

veel voor. Over het geheel genomen was de paddenstoelenflora arm aan soorten en ook was het aantal exemplaren der soorten niet groot. Onze weg had ons op enkele uitzonderingen na geleid door het hoogste en dus ook het droogste deel der bosschen. De andere ploeg had ongeveer gelijke resultaten.

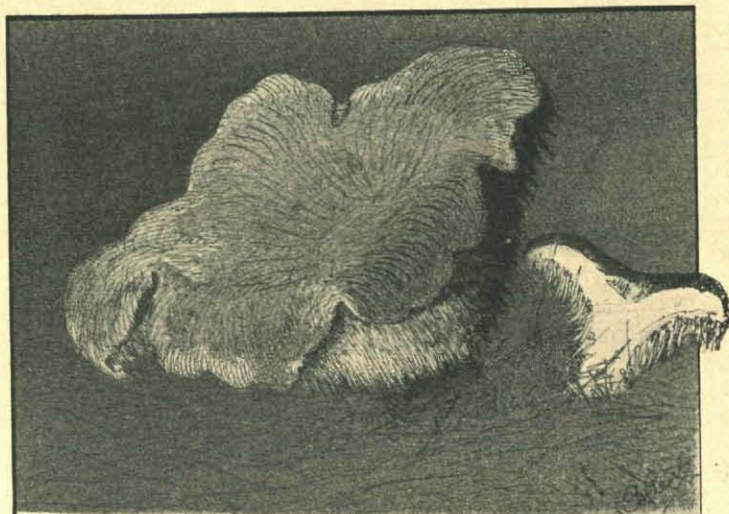

Ton aan 't Kolkven in Oisterwijk.

Na de lunch op den Hondenberg (natuurlijk was er één schotel toe bereide Hondsbegsche paddenstoelen bij, waarvoor juffr. Cool gezorgd had) werd de naaste omgeving afgezocht en toen de heer Meulenhoff met den schilder tegen drie uur op het terrein kwamen, werden er wederom twee groepen gevormd en trokken

wij naar de in 't zuiden gelegen Diakonie- en Tonvennen. Ook hier was de flora betrekkelijk arm, doch de liefhebbers van natuurschoon werden ruimschoots beloond. Prachtig scheen de bloedroode zon over het water, dat door breede rietkragen van de oevers gescheiden was. De mastbosschen om de vennen werden rood gekleurd door de stralen der ondergaande zon en een windje, zacht suizend over het riet, rimpelde het heldere water, waarboven de gele bloempjes van *Utricularia neglecta* heen en weder wiegelden. En overal zag men ook hier de kleurschakeeringen van de door de zon getinte bladeren, terwijl van tijd tot tijd een specht ons uitlachte, dat wij maar steeds de grond afzochten en blijkbaar zoo weinig oog hadden voor de gouden kleuren van den fraaien herfstdag.

Bij de uitspanning Oud-Speijck werd de flora iets rijker. Wij gingen langs een vijver, die zwart afstak tegen de roode lucht en door het omringende hooge den- en loofhout zeer mooi gelegen was en kwamen op lager terrein, waar eenige nieuwe soorten gevonden werden en vooral *Russula's* en *Amanita's* stonden. In de drooge slooten dicht begroeid met varens, waarvan vooral veel *Blechnum Spicant* opviel, troffen wij overal *Inocybe*-soorten, benevens *Clavaria cristata*.

HYDNUM INFUNDIBULUM

In het bosch zagen wij *Boletus variegatus* en *Lactarius glycosimus* en *rufus* in groote menigte.

Zoo langzamerhand verstreek de tijd en werd ons centrale punt de Hondsbeg opgezocht, waar een groot getal motorfietsen gearriveerd waren, die de lucht deden daveren van hun getoeter en motorgedruisch en onze reukzenuwen op benzine cum annexis vergastten. De tweede ploeg kwam spoedig opdagen en daarna werd gedeeltelijk per fiets, gedeeltelijk te voet de terugtocht naar Oisterwijk aanvaard.

's Avonds werden de notities vergeleken en de meegebrachte en niet direct herkende paddestoelen gedetermineerd. Hiervoor werd evenals voor de excursie in Hulshorst een groote boeken- en platenschat geraadpleegd, die door de goede zorgen van de heeren Meulenhoff en Ligtenberg aanwezig waren, terwijl schrijver dezès met den microscoop de grootte der sporen en anderzins bepaalde. Zoo werd de avond gepasseerd en een plan gemaakt voor den volgenden dag.

Opnieuw begunstigde prachtig weer de excursies van Zondag. Een gedeelte der deelnemers werkte in de buurt van Oud-Speijck en de overige gingen naar eenige nieuwe vennen.

Onze schilder beproefde zijn krachten op *Hydnum infundibulum*, een mooie soort, die zeldzaam voorkomt en in twee flinke exemplaren gevonden was. Deze *Hydnum* heeft zeer lange naalden, die door aanraking spoedig afvallen; de zwam is gemakkelijk te determineeren. Een afbeelding gaat hierbij.

Wij kwamen om te lunchen in ons hotel terug en gingen daarna naar het mooiste van alle vennen, het Van Esschen-ven. Dit is zeer groot, wordt door

Van Esschen-ven.

zwaar geboomte omgeven en bevat een groot aantal eilanden, die dicht begroeid zijn, en waarop flinke elzen en eiken staan. Waterplanten vindt men er overal en *Utricularia neglecta* stond in groote hoeveelheid te bloeien. Toen werd er een kiekje van de deelnemers gemaakt en vervolgens reed een groep fietsers weg om zijn geluk te beproeven in de loofbosschen bij de z.g. Balfoortsche brug. Die tocht was evenwel te lang en de wegen waren te slecht. Midden in 't zand raakte een der fietsen defect, zoodat de gelukkige bezitter per boerenkar naar huis kon rijden, onderweg opgewacht door een der andere deelnemers, die met een gelukkig snapshot het geval vereeuwigde.

De andere ploeg had weer een nieuw terrein afgezocht en 's avonds werd opnieuw gedetermineerd, gemicroscopiseerd en notities gemaakt. 's Maandags

morgens gingen een aantal leden nog een wandeling maken om het van Esschen ven en Choorven, vooral om nu eens recht van de schoone natuur te genieten en kwamen met de overigen wederom op den Hondsborg samen; terwijl onze schilder reeds vroeg bij het Hondsborgven aanwezig was om ons punt van uitgang te schetsen en verder hetzelfde te doen met het Ton-ven en van Esschen-ven. Eenige nieuwe paddestoelen werden overgelegd en toen de optelling gemaakt was, konden wij met trots op de gemaakte excursies terug zien. Ondanks het gering aantal zwammen, zoodat er dus veel moest gezocht worden over een zeer groot terrein, konden wij 131 soorten noteeren, n.l.:

Amanita mappa, *phalloides*, *rubescens*, *muscaria*, *citrina* en *junquillea*; *Amanitopsis vaginata*; *Lepiota granulosa* en *procera*; *Tricholoma rutilans*, *saponaceum*, *equestre* en *ustale*; *Hygrophorus niveus*; *Mycena epipterygia*, *galericulata*, *polygramma*, *sanguinolenta* en *atrocyaneus*; *Collybia dryophila*, *maculata* en *butyracea*; *Clitocybe brumalis*; *Omphalia umbellifera*; *Pleurotus acerinus*; *Lactarius rufus*, *vietus*, *blennius*, *glycosmus*, *decipiens*, *subdulcis*, *mitissimus*, *piperatus*, *velutinus*; *Russula emetica*, *alutacea*, *nigricans*, *heterophylla*, *citrina*, *foetens*, *adusta*, *violacea*, *galochroa*, *decolorans*, *cyanoxantha*, *vesca*, *ochracea*, *pectinata*, *fragilis*, *Queletii*, *fellei*; *Marasmius urens*, *androsaceus*, *rotula*; *Panus stypticus*; *Lenzites flaccida*; *Cantharellus cibarius* en *umbonatus*; *Clitopilus orcella*; *Nolanea pascua* en *hirtipes*; *Pluteus cervinus*; *Galera mniophila*, *tenera* en *hypnorum*; *Cortinarius cinnamomeus*, *elatior*, *uraceus*, *mucosus*, *pholideus*, *cinereo violaceus*, *albo violaceus*, *leucopus*, *hinnuleus*, *semisanguineus* en *Subferrugineus*; *Inocybe sambucina*; *Paxillus involutus*, *atrotomentosus*; *Flammula astragalina*; *Hebeloma versipellis*; *Gomphidius viscidus* en *roseus*; *Stropharia semiglobata* en *stercoraria*; *Hypholoma fasciculare*, *hydrophyllum*, *lacrymabundum*, *sublateritium*, en *clavodes*; *Psilocybe uda* en *semilanceolata*; *Psathyrella disseminata*; *Panaeolus fumiputris*; *Coprinus comatus* en *atramentarius*; *Boletus edulis*, *variegatus*, *luridus*, *badius*, *scaber*, *versipellis*, *bovinus*, *luteus* en *flavus*; *Fistulina hepatica*; *Daedalea quercina*; *Polyporus perennis*, *zonatus*, *amorphus*, *adustus*, *annosus*, *versicolor*, *betulinus* en *abietinus*; *Hydnum repandum*, *infundibulum* en *graveolens*; *Irpex obliquus*; *Clavaria cinerea* en *cristata*; *Calocera viscosa*; *Thelephora terrestris*; *Stereum spadiceum* en *hirsutum*; *Lycoperdon gemmatum* en *pyriforme*; *Scleroderma vulgare*; *Phallus impudicus*; *Leotia lubrica*; *Rhizopogon luteolus*.

Als nieuwe soort voor Nederland is door ons gedetermineerd *Hydnum infundibulum*. *Amanita junquillea*, voor vijf jaar het eerst door den heer Ligtenberg gevonden, schijnt vrij algemeen voor te komen. Betrekkelijk zeldzaam zijn *Lactarius decipiens*, *Pleurotus acerinus*, *Cantharellus umbonatus* en *Cortinarius uraceus*.

Indien de bodemgesteldheid van dien aard geweest was als verleden jaar in Hulshorst, dan zouden wij door het afwisselende terrein beslist veel meer soorten met veel minder moeite gevonden hebben.

Doch al die moeite werd ruimschoots beloond door het prachtige landschap, dat wij op al onze tochten aantroffen en door het fraaie herfstweer, dat onze wandelingen begunstigd heeft. En is de mycologische excursie van 1913 in zekeren zin niet geslaagd zooals de deelnemers dat wenschten, dan heeft toch de kennis-making van ieder onzer met het terrein — wat natuurschoon betreft — alle

verwachtingen overtroffen. Een tocht naar de vennen van Oosterwijk kan aan een ieder, die wat voor de natuur voelt, dringend aanbevolen worden en wij kunnen de Vereeniging tot behoud van natuurmonumenten niet genoeg danken, dat zij deze prachtige streek voor de schennende hand van sloopers heeft behoord en voor vrienden der natuur heeft behouden.

Zwolle.

MEULEMEESTER.

EEN WINTERWANDELING.

REEDS vroeg was ik op een Decemerochtend op stap gegaan. Het was in de kwakkelwinter van 1912. Grauw hing de ochtendnevel over de lage weilanden en de enkele boerderijen langs den weg doken als schaduwen hieruit op. Nog bloeide het madeliefje met waterige, slordige bloempjes en nauwelijks een bloemsteel; ook nog enkele andere planten, zooals kamille en hoornbloem, maar het gras was grauw en vaal van kleur, geheel in stemming met de omgeving. Reeds spoedig ontwaarde ik een zwerm vogels, die kieviten bleken te zijn, ze vlogen zeer snel en waren gauw voorbij. Ze werden door nog twee andere troepen gevolgd. Maar eenmaal eerst recht in de polder, bemerkte ik hoeveel kieviten er waren, overal liepen ze in 't land of zaten in troepjes ineengedoken. Plotseling als op commando vliegt een troep op, direct gevolgd door alle anderen, ook een paar zwermen van de naburige weilanden sluiten zich hierbij aan. Alle bewegingen geschieden met verwonderlijke stiptheid. Als ze een bepaalde hoogte bereikt hebben, spreidt de zwerm meer en meer en vliegen de vogels een tijd lang rond, een geschitter van zwart en wit, dat prachtig afsteekt tegen den bleeken winterhemel. Maar allengs dalen ze weer neer en weldra is er geen vogel meer aan de lucht, doch voor kort, want een oogenblik later begint het spel weer van voren af aan, dat schijnt zoo den heelen winterdag te duren. Een eind verder is een drukke beweging van vogels; dichterbij gekomen blijken het bonte kraaien en roeken te zijn, die bij een afvalplaats hun kost ophalen. Op de natte plekken in 't land hebben zich meeuwen verzameld en ze vormen helder witte kleurvlekken tegen den grauwen achtergrond. 't Zijn alle kokmeeuwen. Nog onlangs zag ik van die meeuwen, dat zij op dezelfde plaats staانبlijvend, snel met de pooten trappelden, dit zou dan moeten dienen om wormen of larven uit de grond naar boven te lokken; ik zou het niet durven bevestigen. Reeds geruimen tijd zweeft er nu rechts van den weg een roofvogeltje, waarschijnlijk een torenvalk en al een paar maal heeft hij vruchteloos naar beneden